

Eeuwbericht van de Club van Nederlandse Vogelkundigen

Op 22 mei 2011 is het honderd jaar geleden dat de Club van Nederlandsche Vogelkundigen (CNV) door René Charles Édouard Georges Jean baron Snouckaert van Schauburg werd opgericht. In 1911 betekende dit een schisma met de Nederlandse Ornithologische Vereniging (NOV) en zo ontstond de Club van Nederlandsche Vogelkundigen. De Club is in 1957 weer gefuseerd met de toenmalige Nederlandse Ornithologische Vereniging (NOV). Prof. dr. K.H. Voous was in dezen de motor achter de samenwerking tussen de twee verenigingen. Uit deze fusie ontstond de Nederlandse Ornithologische Unie (NOU).

De Club bleef binnen de NOU de facto een apart onderdeel, later sectie genoemd. De jure was de Club natuurlijk onderdeel van de NOU.

Naar aanleiding van het honderdjarig bestaan is besloten een jubileumboek samen te stellen dat in de loop van 2011 zal verschijnen. De afgelopen twee jaar is daarvoor veel bronnenonderzoek gedaan. Dit materiaal is verwerkt in het 'Eeuwbericht'. Een boek dat uniek genoemd mag worden, omdat het de geschiedenis van de NOU, de NOV en de CNV beschrijft. Ook zijn er leuke anekdotes van leden.

Er zijn onder meer contacten gelegd met het Carnegie Museum in Philadelphia en er is onderzoek gedaan naar de vele ereleden en correspondenten met grote ornithologische statuur. Allerlei zaken die nooit eerder zijn beschreven in verband met de ontwikkeling van de Nederlandse Ornithologie zijn op een rijtje gezet. Ook zijn er contacten met nazaten van Snouckaert van Schauburg en is er in de archieven van Montreux (waar Snouckaert overleed) gezocht naar zaken van belang.

Het wordt een interessant boek met veel historische foto's. De oplaag is zeer beperkt en is mede afhankelijk van de inschrijving die tot 15 juni kan plaatsvinden.

Het boek gaat €50,- kosten. U kunt het boek afhalen tijdens de Sovon-dag in Nijmegen (26 november 2011). Wilt u het thuisgestuurd hebben dan kost dat €7,50 extra.

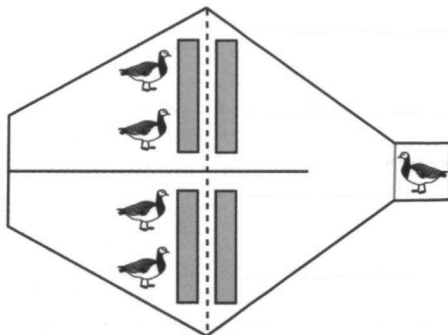
Inschrijven en bestellen

Inschrijving op het 'Eeuwbericht' kan door storting van €50,- (of met verzendkosten €7,50) op rekening: 125347 t.n.v. NOU, Ewijk, onder vermelding van jubileumgift. Dan valt het onder de ANBI-regeling. Stuur s.v.p. een aanvullende mail of brief naar: voorzitter@clubvannederlandse vogelkundigen.nl. Vermeld daarin uw naam en adres en het aantal exemplaren dat u bestelde en de datum van het afschrift. Dit helpt bij de afhandeling. Telefoon: (0227) 50 35 59.

Bestellingen kunnen opgegeven worden tot 15 juni 2011. Daarna volgt de druk van het definitieve aantal boeken.

Persoonlijkheid ganzen bepaalt foerageergedrag

Trage, verlegen Brandganzen laten zich bij het voedsel zoeken leiden door informatie van soortgenoten. Vlotte, dappere ganzen negeren zulke informatie daarentegen. Zij gaan zelfstandig op verkenning om voedselbronnen op te sporen. Het gebruik van sociale informatie – van soortgenoten – is bij Brandganzen afhankelijk van hun per-

Experimentele opstelling om gebruik van sociale informatie bij ganzen te onderzoeken. De toekomstige gans (rechts) ziet etende soortgenoten (boven) en niet-etende ganzen (onder). Verlegen ganzen zoeken vervolgens de etende ganzen op (grijze vakken zijn fysiek gescheiden, maar er zijn zichtbare voertrokken). Is er enkele malen geen voer te vinden, dan kiezen zij voor de andere ganzengroep. Dappere ganzen negeren het gedrag van de twee ganzengroepjes.

soonlijkheid, concluderen Wageningse ecologen met collega's van het NIOO in een artikel in het tijdschrift *Ecology Letters*. De onderzoekers van Wageningen University – onderdeel van Wageningen University and Research (WUR) – en het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW) bepaalden de persoonlijkheid van de Brandganzen door te kijken hoe ze reageren op een voor hen onbekend voorwerp, zoals een stuk tapijt. Sommige ganzen blijken direct en zonder angst ('dapper') toe te stappen op het voorwerp, terwijl andere ganzen juist langzaam en omzichtig ('verlegen') het onbekende voorwerp bejegenen.

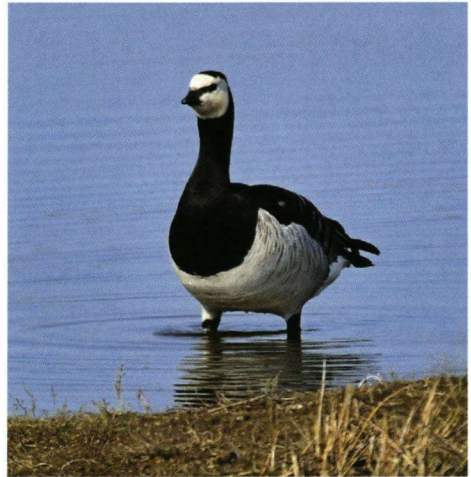
Experiment

Om te achterhalen of en hoe Brandganzen sociale informatie gebruiken zette het onderzoeksteam een experiment op. Zowel 'dappere' als 'verlegen' ganzen kregen ieder afzonderlijk de gelegenheid om gedurende anderhalve minuut te kijken naar twee groepjes Brandganzen. De ene groep ganzen kreeg geen voedsel aangeboden, de andere groep wel. Door het verschil in voedselaanbod was het gedrag van deze groepjes ganzen verschillend. Dit gedragsverschil, zichtbaar voor de toekijkende gans, is een bron van sociale informatie over het voedselaanbod. De gans mocht na een periode van toekijken beslissen naar welke groep het dier toe ging. Daarbij kon de gans alleen voedsel vinden aan die zijde waar de geobserveerde ganzen voedsel hadden gekregen.

Persoonlijkheid

Het blijkt dat alleen de verlegen dieren zich voegen bij de groep die aan het eten is, terwijl de dappere dieren de sociale informatie negeren en zelf op onderzoek uitgaan. De persoonlijkheid van de ganzen is doorslaggevend of ganzen wel of niet gebruikmaken van sociale informatie. Maar hoe consistent benutten de ganzen de sociale informatie? In een vervollexperiment testten de onderzoekers of de verlegen ganzen gebruik blijven maken van de informatie als die niet meer klopt. Wederom waren er twee groepjes, met en zonder voedsel. Deze keer echter was het voedsel voor de toekijkende gans te vinden aan de kant waar de ganzen geen eten hadden gekregen.

De onderzoekers zagen hoe de ganzen zich de eerste paar keren bij de groep voegden

Afhankelijk van hun persoonlijkheid laten Brandganzen zich bij het zoeken naar voedsel beïnvloeden door informatie van soortgenoten.
Foto: Archief het Vogeljaar.

die ze zagen eten. Na een aantal keren besloten de ganzen om dit niet meer te doen, omdat de sociale informatie die de geobserveerde ganzen leverden, niet meer klopte met de locatie van het voedsel. De verlegen ganzen leerden dus dat de sociale informatie niet meer klopte en besloten om deze informatie niet meer te volgen bij het kiezen van een groep. De dappere ganzen gebruikten de informatie sowieso niet en lieten zich dan ook niet foppen door verkeerde informatie. Deze gedragsstudie toont aan dat persoonlijkheid een belangrijke rol speelt in het gebruik van sociale informatie. Dit heeft gevolgen voor de ruimtelijke verspreiding van populaties in soorten waarbij het gebruik van sociale informatie een rol speelt, zoals bij het kiezen van een landingsplek. Tot nu toe wordt er namelijk van uitgegaan dat elk individu een gelijke kans heeft om gebruik te maken van informatie van soortgenoten. Deze studie toont aan dat persoonlijkheid een rol speelt bij het gebruik van deze informatie en dus voor de ruimtelijke verspreiding van verschillende persoonlijkheden in een populatie.

Bron: persbericht WUR.

LITERATUUR:

Kurvers, R.H.J.M., K. van Oers, B.A. Nolet, R.M. Jonker, S.E. van Wieren, H.H.T. Prins & R.C. Ydenberg (2010): Personality predicts the use of social information, *Ecology Letters*.

Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland zoekt mussentellers

In 2011 viert de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland zijn 60-jarig bestaan. Deze gelegenheid grijpt de Vogelwerkgroep aan om in heel Zuid-Kennemerland en in de Haarlemmermeer de bedreigde Huismus te gaan tellen. Ze roept daarom iedereen op om mee te doen aan de grote publieke mussentelling. De start van de actie was op maandag 28 maart toen Midas Dekkers sprak op een feestelijke avond in Hotel Haarlem Zuid. Ook een fotowedstrijd, huismustentoonstelling en de verkoop van mussenhôtels maken deel uit van het jubileumprogramma. Alle activiteiten staan op de nieuwe website.

Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland

Waarnemingen doorgeven

De eens zo gewone Huismus, die altijd in de omgeving van mensen vertoeft, lijkt langzamerhand uit delen van Zuid-Kennemerland en de Haarlemmermeer te verdwijnen. Iedereen wordt daarom opgeroepen goed op Huismussen te letten en waarnemingen door te geven. Als de Vogelwerkgroep weet waar de Huismussen nog voorkomen, kunnen gerichte maatregelen worden getroffen om de Huismus te helpen. Voor het project is de speciale website 'Mussentelling.com' in het leven geroepen. Beschikt u niet over internet, geef dan uw waarnemingen door via een speciale folder. Deze is op veel punten verkrijgbaar en natuurlijk ook bij de tentoonstelling.

Fotowedstrijd en expositie

Iedereen kan ook meedoen aan een fotowedstrijd. Behalve foto's van Huismussen kun-

Huisman mannetje.

Cis Schut.

In het kader van de mussentelling en het jubileumprogramma is een speciale website opgezet: www.mussentelling.com

nen ook foto's van vogels rond het huis ingestuurd worden. Er zijn twee leeftijdscategorieën: jeugd tot en met 15 jaar en 16 jaar en ouder. Inzenden van de foto's verloopt via de site. De inzendtermijn sluit eind augustus.

Om het verhaal van de bijzondere Huismus goed te vertellen zijn er tentoonstellingen ingericht over stadsvogels in het algemeen en de Huismus in het bijzonder. De expositie was in eerste instantie te zien in Natuur en Milieucentrum Ter Kleef te Haarlem. Van 5 mei tot en met 29 juni kan men de tentoonstelling nog bekijken in het Pieter Vermeulen Museum, Driehuizerkerkweg 34 rood, Driehuis.

Alle informatie over de activiteiten rond het mussenproject is te vinden op de speciale website: <http://www.mussentelling.com>.

Beschermde wilde vogels gered

In de gemeente Borne (Ov.) heeft de nieuwe Voedsel en Waren Autoriteit (nVWA) in samenwerking met het Regionale Milieu Team van de politie Twente eind maart 2011 veertig vogels in beslag genomen. Het ging onder andere om wilde Sijzen die door een particulier werden gevangen en in de volière van de verdachte werden ondergebracht. Bij het vangen werd een speciaal soort lijm gebruikt die op zogenaamde lijmstokken wordt aangebracht. Als vogels met deze stokken in aanraking komen, zitten ze meteen muurvast. Daardoor kunnen ze niet meer wegvliegen. Ook gebruikte de verdachte een speciaal voor dit doel gefabriceerde klepkooi. In het onderste gedeelte van zo'n kooi wordt een lokvogel geplaatst. In het bovenste gedeelte zit een bepaalde construc-

tie met een deksel die kan dichtklappen. Wanneer een vogel op het deksel gaat zitten, klapt die dicht, waardoor hij niet meer uit de kooi kan ontsnappen.

Sijzen zijn beschermde inheemse vogels. Op basis van de Flora- en Faunawet is het verboden om beschermde inheemse vogels te vangen en daarna in bezit te hebben. In de volière werd ook een gekweekte ongeringde putter en een gekweekte ongeringde goudvink aangetroffen. Het is verboden om inheems beschermde vogels in het bezit te hebben die niet zijn voorzien van een passende gesloten pootring.

Zowel de in het wild gevangen vogels als de ongeringde vogels werden in overleg met het ministerie van Justitie in beslag genomen. De wilde vogels zijn vervolgens vrijgelaten, een Goudvink en een Putter zijn naar een opvangcentrum gebracht. Ook de klepkooien een tube vogellijm werden in beslag genomen. Tegen de verdachte is proces-verbaal opgemaakt.

Bron: Persbericht van nVWA, den Haag.

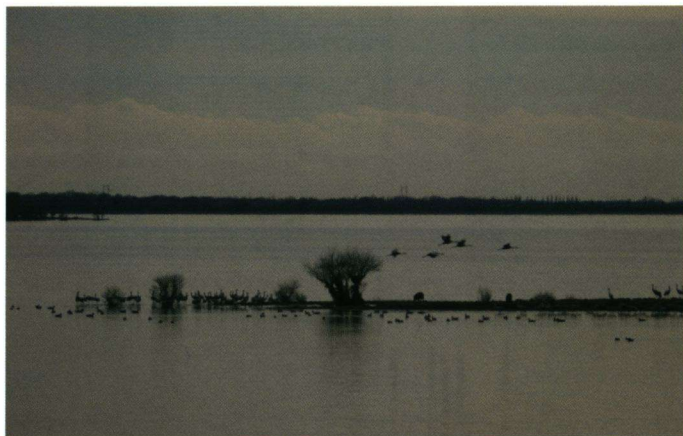
Over Kraanvogels en Wilde Zwijnen

Er valt niet aan te ontkomen, één of twee keer per jaar proberen we een paar dagen mee te maken van de kraanvogeltrek aan het Franse meer Lac du Der-Chantecoq. We zijn de enigen niet. Het gebied ligt een uur rijden voorbij Reims. Vandaar gaat men in zuid-oostelijke richting via Châlons-en-Champagne naar de driehoek tussen Vitry-le-François, Saint-Dizier en Montier-en-Der. Al die vogels die aan komen vliegen in lange slierten, het roepen in de verte, de weidsheid van het landschap, de velden vol, het is altijd weer nieuw, het boeit altijd

weer. Tegen het vallen van de avond zoeken ze hun slaappleats op, rusten ze vaakzaam op de stille eilanden en zandplaten in het grote meer. Bij het eerste licht vliegen ze het lijkt wel allemaal tegelijk weer op, de lucht is vol met Kraanvogels, vol van hun geluid, op weg. Naar de stoppelvelden in de buurt, of op de thermiek later in het voorjaar naar het hoge noorden, in de herfst naar het zuiden tot over de Pyreneeën. Aan de noordkant van het meer, onder het dorpje Sainte-Marie-du-Lac-Nuisement, ligt voor de dijk een klein, langgerekt eiland. Je gaat er altijd 's avonds nog even kijken en als het kan ook 's morgens vroeg.

Zo ook die avond van 20 februari 2010, het is al een uur of zeven. De kleuren van de schemer maken plaats voor het grijs van de nacht. De wilgen staan met hun voeten in het water, het oppervlak is spiegelglad. Er heerst een stemming van kalmte en helderheid. Nog steeds vliegen er groepen aan, je kijkt telkens weer alle vogels, alle plekken af. En dan kun je ineens je ogen niet geloven. Als uit het niets scharrelen daar twee Wilde Zwijnen met een stel biggen tussen de Kraanvogels door. Hoe lang ze daar al zijn en hoe ze daar zijn gekomen, geen idee. Misschien lukte het bij lager water door de klei, of wie weet heeft er ijs gelegen. De Kraanvogels trekken zich weinig van het gezelschap aan, soms zie je ze wat achteruit wijken om de zwijnen ruim baan te geven. En je vraagt je af hoe die hier ooit weer vandaan komen, zelfs als ze kunnen zwemmen. Misschien moeten ze ook nog maar beter een week wachten, het jachtseizoen is dan tenminste voorbij.

■ Henk Strietman, e-mail: h.strietman@planet.nl.

Tegen het vallen van de avond zoeken de Kraanvogel hun slaappleats. Bij het eerste licht vliegen ze weer op. Foto: Henk Strietman.